
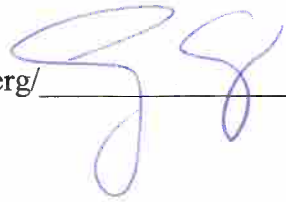

RIKTLINJER FÖR HANDLÄGGNING

Tillämpningsanvisningar för EU-OPS¹ kapitel Q (OPS 1.1090 - 1.1135) och LFS 2008:33

1. INLEDNING

Följande riktlinjer för handläggning utgör Transportstyrelsen, Sjö- och luftfartsavdelningens tillämpning av nedanstående regler och syftar till att främja en enhetlig tillämpning och handläggning av rubricerade regelverk.

Referens:	EU-OPS kapitel Q (OPS 1.1090 – 1.1135) och LFS 2008:33
Utarbetad av:	Christer Ullvetter
Granskad av:	Ulf Wallman
Fastställd av:	Gunnar Ljungberg/
Fastställd datum:	2014-02-03
Ersätter version:	2013-11-28

2. RIKTLINJER

EU-OPS kapitel Q och LFS 2008:33 föreskriver hur flyg- och kabinbesättningar kan schemaläggas och flygverksamhet genomföras med iakttagande av regler som är avsedda att förhindra trötthet hos besättningar, som kan nedsätta flygsäkerheten vid operation med flygplan.

I ett antal fall föreligger viss oklarhet hur regler i kapitel Q och LFS 2008:33 skall tillämpas. För att uppnå en enhetlig tillämpning har dessa riktlinjer för intern handläggning utarbetats. Tillämpningsanvisningar har markerats med **gul färg** i bilaga 1 och 2.

EU-kommissionen har i två fall uttalat sig hur oklara delar av kapitel Q skall tillämpas. Dessa uttalanden finns återgivna i bilaga 3 och 4.

Bilaga 5 består av två tabeller för uträkning av max flygarbetstid utgående från tidpunkten för påbörjande av en flygtjänstperiod utan och med förlängning.

I bilaga 6 återfinns ett utdrag ur Lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.

---

¹ I sin senaste lydelse genom bilaga III (EU-OPS) till kommissionens förordning (EG) nr 859/2008 av den 20 augusti 2008 om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3922/91 i fråga om gemensamma tekniska krav och administrativa förfaranden för kommersiella transporter med flygplan

Bilaga 1 till Riktlinjer för flygarbetstidsregler avseende EU-OPS kapitel Q

**Gulmärkt text – riktlinjer fastställda 2011-09-23 och reviderade
2011-10-28**

**Gulmärkt text med revisionsstreck i marginalen - reviderade
riktlinjer fastställda 2013-11-28 och 2014-02-03**

OPS 1.1090 Mål och område

1. En operatör ska för besättningsmedlemmarna fastställa regler för begränsning av flygtjänst- och tjänstgöringstiden samt för tiden för vila.
2. En operatör ska se till att följande gäller för alla dess flygningar:
  - 2.1 Reglerna för begränsning av flygtjänst- och tjänstgöringstiden samt för tiden för vila ska överensstämma med
    - a) bestämmelserna i detta kapitel, och
    - b) ytterligare bestämmelser som i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel tillämpas av myndigheten i syfte att upprätthålla säkerheten.
  - 2.2 Flygningarna ska planeras att i sin helhet utföras inom ramen för tillåten flygtjänstperiod och med beaktande av erforderlig tid för förberedande arbetsuppgifter före avgång, själva flygningen samt turn-around.
  - 2.3 Tjänstgöringsscheman ska upprättas och offentliggöras i tillräckligt god tid för att besättningsmedlemmarna ska ha möjlighet att planera in tillräcklig tid för vila.

**Tillämpning: Normalt 2-4 veckor före första tjänstgöringsdag, dock minst 1 vecka före.
Detaljändringar i tjänstgöringsschemat kan ske senare.**

3. Operatörernas ansvar

- 3.1 En operatör ska fastställa en stationeringsort för varje besättningsmedlem.

Tillämpning: För att förhindra ett felaktigt utnyttjande av reglerna för dygnsvila kan inte stationeringsorten för en besättningsmedlem ändras frekvent. Ett riktvärde är högst 4 gånger per år.

- 3.2 Operatörerna ska bedöma sambandet mellan frekvens och mönster för flygtjänsttiderna och tiden för vila, samt ta vederbörlig hänsyn till de kumulativa effekterna av långa tjänstgöringstider i kombination med minimivila.

- 3.3 Operatörerna ska när tjänstgöringstiderna fastställs undvika icke önskvärd praxis, till exempel alternerande dag-/nattarbete eller positionering av besättningsmedlemmar så att etablerade sov-/arbetsmönster störs allvarligt.

- 3.4 Operatörerna ska planera lokala tjänstefria dagar och underrätta besättningsmedlemmarna i förväg om dessa.

3.5 Operatörerna ska se till att viloperioderna är tillräckligt långa för att besättningen ska kunna övervinna effekterna av tidigare arbetsuppgifter och vara väl utvilad då nästa flygtjänstperiod börjar.

3.6 Operatörerna ska se till att flygtjänstperioderna planeras så att besättningsmedlemmarna förblir tillräckligt utvilade för att kunna agera tillräckligt säkert under alla förhållanden.

4. Besättningsmedlemmarnas ansvar

4.1 En besättningsmedlem får inte tjänstgöra i ett flygplan om besättningsmedlemmen vet att han eller hon lider av, eller sannolikt kommer att lida av, trötthet, eller på annat sätt känner sig ur form i sådan omfattning att flygningen kan utsättas för fara.

Tillämpning: Vad som blir följderna av anmälan om "Unfit for flight" (ref. OPS 1.085) ska beskrivas av operatören i OM-A kap 6. Andra arbetsuppgifter än flygning kan utföras.

4.2 Besättningsmedlemmarna bör dra största möjliga nytta av tillgängliga möjligheter och utrymmen för vila samt planera och använda sina viloperioder på rätt sätt.

5. De civila luftfartsmyndigheternas ansvar

5.1 Avvikelser

5.1.1 Med iakttagande av bestämmelserna i artikel 8 får myndigheten, i enlighet med gällande lagar och förfaranden i berörda medlemsstater och i samråd med berörda parter, tillåta avvikelser från bestämmelserna i detta kapitel.

5.1.2 Varje operatör ska med stöd av operativ erfarenhet och med beaktande av andra relevanta faktorer, t.ex. aktuella vetenskapliga rön, visa myndigheten att dess begäran om avvikelser innebär att samma säkerhetsnivå bibehålls. Om nödvändigt ska sådana avvikelser åtföljas av lämpliga kompensationsåtgärder.

OPS 1.1095 Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner.

1.1 utökad flygbesättning:

En flygbesättning som har flera medlemmar än vad som krävs för driften av flygplanet och där varje flygbesättningsmedlem kan lämna sin plats och ersättas av en annan flygbesättningsmedlem med lämpliga kvalifikationer.

Tillämpning: Då det finns föreskrivet utrymme för vila ombord enligt LFS 2008:33 § 6, kan en utökad flygbesättning utnyttjas vid normal flygning och vid förseningar.

Information: Utökad kabinbesättning definieras inte i Kapitel Q.

1.2 blocktid:

Den tid som förlöper från och med att ett flygplan först rör sig från uppställningsplatsen i syfte att starta till dess att det stannat på den uppställningsplats det fått sig anvisat och alla motorer eller propellrar har stängts av.

Tillämpning: Den normala tiden från on block till utcheckning (utcheckningstid) ska anges i OM-A kapitel 7. Utcheckningstiden ingår i tjänstgöringsperioden, men inte i flygtjänstgöringsperioden.

1.3 paus:

En tidsperiod utan några som helst arbetsuppgifter. Denna period räknas som tjänstgöringstid och är kortare än en viloperiod.

Tillämpning: Paus ska alltid räknas som tjänstgöringstid och ingå i underlaget för den efterföljande viloperioden samt i den ackumulerade tjänstgöringstiden.

1.4 tjänstgöring:

Varje uppgift som sammanhänger med verksamheten hos innehavaren av ett drifttillstånd och som det åligger en besättningsmedlem att utföra. Om inte annat föreskrivs i denna förordning ska myndigheten fastställa huruvida, och i vilken omfattning, beredskap ska räknas som tjänstgöring.

1.5 tjänstgöringsperiod:

En period som inleds när en besättningsmedlem påbörjar en av operatören ålagd tjänstgöring och slutar när den berörda besättningsmedlemmen är ledig från alla arbetsuppgifter.

Tillämpning: Tiden från incheckning till utcheckning efter sista landning ingår i tjänstgöringsperioden.

1.6 flygtjänstperiod (FDP):

En flygtjänstperiod (Flight Duty Period, FDP) är den tid en person tjänstgör på ett flygplan som medlem av dess besättning. Perioden börjar vid en tidpunkt för inställelse till en flygning och slutar efter den sista flygningen på vilken den berörda besättningsmedlemmen är tjänstgörande besättningsmedlem.

Tillämpning: Flygtjänstgöringsperioden börjar vid incheckning och slutar vid on block efter den sista flygningen.

1.7 stationeringsort:

Den av operatören för varje besättningsmedlem fastställda ort där besättningsmedlemmen vanligen inleder och avslutar en tjänstgöringsperiod eller en serie tjänstgöringsperioder och där operatören vanligen inte är ansvarig för besättningsmedlemmens inkvartering.

Tillämpning: Med stationeringsort avses en stad, ett samhälle eller en flygplats. I de fall stationeringsorten inte är en flygplats, sker incheckning vanligen på stationeringsorten, varifrån transport sker till en flygplats. Denna transport ingår då i flygtjänstperioden.

1.8 lokalt dygn:

En 24-timmarsperiod som börjar 00.00 lokal tid.

1.9 lokal natt:

En åttatimmarsperiod mellan 22.00 och 8.00 lokal tid.

1.10 En ledig dag:

En ledig dag ska innefatta två lokala nätter. En viloperiod kan ingå som en del av den lediga dagen.

Tillämpning: Definitionen i 1.10 är felaktigt översatt från engelska till svenska. På engelska är texten i pkt 1.10 "A single day free of duty". Den svenska motsvarigheten är "En enstaka dag fri från tjänst", vilket är den text som ska användas. Konsekvensen av felöversättningen är att om inte ordet "enstaka" finns med, begränsas tidig incheckning även vid två eller flera lediga dagar i följd. Begreppet "En enstaka dag fri från tjänst" används inte i Kapitel Q och behöver inte tillämpas för en enstaka ledig dag, som planeras utöver reglerna i OPS 1.110 Viloperioder.

1.11 tjänstgörande besättningsmedlem:

En besättningsmedlem som utför sina uppgifter i ett flygplan under en flygning eller någon del av denna.

1.12 positioneringstid:

Den tid som en icke tjänstgörande besättningsmedlem behöver för att på anmodan av operatören förflytta sig från en plats till en annan, exklusive restid.

Restid definieras som

- den tid som behövs för att förflytta sig från hemmet till en angiven inställelseplats och omvänt,
- den tid som behövs för förflyttning lokalt från en plats för vila till dess tjänstgöringen börjar och omvänt.

Tillämpning: Begreppet "restid" används i Kapitel Q endast för tiden att resa till och från arbetet oavsett om det sker från bostaden eller från en plats för vila på en utestation.

I positioneringstid ingår tiden för att transportera sig samt eventuell väntetid.

1.13 viloperiod:

En oavbruten och fastställd tidsperiod under vilken en besättningsmedlem är ledig från alla arbetsuppgifter och från beredskapstjänst på flygplats.

Tillämpning: Även ledig från beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell).

1.14 beredskapstjänstgöring:

En fastställd period under vilken en besättningsmedlem är ålagd av operatören att vara beredd att få en arbetsuppgift i form av flygning, positionering eller annan tjänstgöring, utan att tjänsteinträdet föregås av någon viloperiod.

1.15 Window of Circadian Low (WOCL):

WOCL är perioden mellan kl. 02.00 och kl. 05.59. Inom tre sammanhängande tidszoner hänför sig WOCL till tiden på stationeringsorten. Utanför dessa tre tidszoner hänför sig WOCL under de första 48 timmarna efter avresan från stationeringsortens tidszon till tiden på stationeringsorten, och därefter till lokal tid.

OPS 1.1100

Begränsningar av flygtjänst- och tjänstgöringstid

1.1 Ackumulerad tjänstgöringstid

En operatör ska se till att de tjänstgöringsperioder som en besättningsmedlem åläggs sammanlagt inte överstiger:

- a) 190 tjänstgöringstimmar under 28 på varandra följande dagar, så jämnt fördelade som det är praktiskt möjligt under hela denna period, och
- b) 60 tjänstgöringstimmar under 7 på varandra följande dagar.

Tillämpning: För att uppnå en jämn fördelning av ackumulerad trötthet så att denna inte blir en flygsäkerhetsrisk bör planeringen för 7 dagar inte överstiga 47,5 timmar. Vid genomförandet av programmet kan omplanering och förseningar medföra att tjänstgöringstiden under en 7-dagarsperiod blir mer än 47,5 timmar (upp till maximala 60 timmar). Då bör besättningsmedlemmens tjänstgöringstid för den påföljande 7-dagarsperioden anpassas, så att den sammanlagda tjänstgöringstiden under den första och den andra 7-dagarsperioden inte överstiger 100 timmar under 14 på varandra följande dagar.

Som ett alternativ kan operatören begränsa den ackumulerade tröttheten genom att ersätta ovanstående planeringsbegränsning för 7 dagar och tjänstgöringsbegränsning för 14 dagar med en tjänstgöringsbegränsning om högst 90 timmar under två kalenderveckor i kombination med regeln om max 60 timmar under 7 på varandra följande dagar.

1.2 Begränsning av den totala blocktiden

En operatör ska se till att den totala blocktiden för flygningar under vilka en besättningsmedlem tjänstgör inte överstiger

- a) 900 blocktimmar under ett kalenderår;
- b) 100 blocktimmar under 28 på varandra följande dagar.

OPS 1.1105

Maximal daglig flygtjänstperiod

Tillämpning: I stället för OPS 1.1105 pkt 1.2 – 2.7, får FDP-tabeller i bilaga 5 användas.

1.1 Denna OPS omfattar inte enpilotverksamhet eller ambulansflygningar.

Information: Se LFS 2008:33 §§ 14 – 18.

1.2 En operatör ska fastställa inställelsetider som på ett realistiskt sätt avspeglar tiden för säkerhetsrelaterad marktjänstgöring enligt myndighetens beslut.

Tillämpning: Den normala tiden från incheckning till off block (incheckningstid) ska anges i OM-A kapitel 7.

1.3 Den maximala grundläggande dagliga flygtjänstperioden är 13 timmar.

1.4 Dessa 13 timmar ska minskas med 30 minuter för varje sektor från och med den tredje sektorn, dock med sammanlagt högst två timmar.

Information: Texten ”dock med sammanlagt högst två timmar” ska inte tillämpas enligt LFS 2008:33 § 20.

1.5 Då en flygtjänstperiod inleds under WOCL ska den maximala tid som anges i punkterna 1.3 och 1.4 att minskas med 100 % av den tid som flygtjänstperioden infaller under WOCL, dock med högst två timmar. Då flygtjänstperioden avslutas under, eller fullt ut omfattar, WOCL ska den maximala flygtjänstperiod som anges i punkterna 1.3 och 1.4 minskas med 50 % av den tid som flygtjänstperioden infaller under WOCL.

2. Förlängningar

2.1 Den maximala dagliga flygtjänstperioden får förlängas med högst en timme.

Tillämpning: En förlängning ska meddelas berörda besättningsmedlemmar när ett tjänstgöringsschema offentliggörs. Undantag är utkallelse från beredskapstjänst samt omplanering av tjänstgöringsschemat. I dessa fall kan en förlängning meddelas senast vid incheckning. Efter incheckning får inte förlängning ske. Då kan OPS 1.1120 Oförutsedda förhållanden under själva flygningen – befälhavarens skön, vara tillämplig.

Se även punkt 2.6 nedan med krav på extra vila vid förlängning.

2.2 Flygtjänstperioder som omfattar sex eller flera sektorer får inte förlängas.

2.3 Om flygtjänstperioden under högst två timmar infaller under WOCL, ska förlängningarna begränsas till högst fyra sektorer.

2.4 Om flygtjänstperioden under mer än två timmar infaller under WOCL, ska förlängningarna begränsas till högst två sektorer.

2.5 Maximalt antal förlängningar ska vara två förlängningar under sju på varandra följande dagar.

2.6 Om en förlängning av en flygtjänstperiod planeras, ska minimiperioden för vila före och efter flygningen ökas med två timmar, eller minimiperioden för vila endast efter flygningen ökas med fyra timmar. Då två på varandra följande flygtjänstperioder förlängs, ska vilan före och efter de två perioderna hänga samman.

Tillämpning: Se bilaga 4 med uttalande av EU-kommissionen.

2.7 Om en flygtjänstperiod med förlängning börjar under perioden från kl. 22.00 till kl. 4.59 ska operatören begränsa flygtjänstperioden till 11 timmar och 45 minuter.

Tillämpning: Tiden 22.00 till 4.59 följer den lokala tiden enligt regeln för WOCL i OPS 1.1095 pkt 1.15, vad avser tidzoner.

3. Kabinpersonal

3.1 För kabinpersonal som har tilldelats en flygning eller en serie flygningar får flygtjänstperioden förlängas med skillnaden i inställelsetid mellan kabinpersonal och flygbesättning, förutsatt att skillnaden inte överstiger en timme.

Tillämpning: Förlängningen enligt 3.1 får kombineras med övriga förlängningar enligt 2.1 ovan. Se uttalande av EU-kommissionen i bilaga 3.

Förlängningen enligt 3.1 får tillämpas även efter byte av flygbesättning.

4. Operationell stabilitet

4.1 Flygningar ska planeras in så att de kan slutföras inom den maximala tillåtna flygtjänstperioden. I detta syfte ska operatören vidta åtgärder för att ändra planering eller bemanning då den maximala flygtjänstperioden överskrids på mer än 33 % av de under en planeringssäsong inplanerade flygningarna.

Tillämpning: Punkten är avsedd att monitorera överskridanden av schemalagd maximal flygtjänstperiod enligt paragraf OPS 1.1120 (befälhavarens skön). Förutom sommar- och vintersäsong kan även höst- och vårsäsong tillämpas. Beräkningen av operationell stabilitet påbörjas efter att uppstartsperioden av en säsong har genomförts och ska ske löpande. Åtgärder för att ändra planering eller bemanning ska vidtas när OPS 1.1120 har tillämpats vid mer än 33 % av antalet genomförda flygningar.

5. Positionering

5.1 All tid för positionering ska räknas som tjänstgöring.

5.2 Positionering efter inställelse men före flygning ska ingå som en del av flygtjänstperioden, men ska inte räknas som en sektor.

Tillämpning: Positionering före och mellan aktiva flygningar ska ingå som en del av flygtjänstperioden.

Positionering mellan aktiva flygningar räknas inte som en sektor när besättningsmedlemmen anvisats en passagerarstol eller ett utrymme godkänt för paus under flygning enligt LFS 2008:33 6 § Paus under flygning.

5.3 En positioneringssektor som följer omedelbart efter en verksamhetssektor ska ingå i beräkningen av minimal viloperiod enligt definitionen i punkterna 1.1 och 1.2 i OPS 1.1110 nedan.

6. Förlängd flygtjänstperiod (Split Duty)

6.1 Med iakttagande av bestämmelserna i artikel 8 får myndigheten bevilja tillstånd för en verksamhet med förlängd flygtjänstperiod, inklusive en paus.

6.2 Varje operatör ska med stöd av operativ erfarenhet och med beaktande av andra relevanta faktorer, t.ex. aktuella vetenskapliga rön, visa myndigheten att dess begäran om förlängd flygtjänstperiod innebär att samma säkerhetsnivå bibehålls.

Information: Ska inte tillämpas i och med att LFS 2008:33 reglerar villkoren för förlängd flygtjänstperiod i §§ 4 och 5 Paus på marken.

OPS 1.1110 Viloperioder

1. Minimitid för vila

1.1 Minimiperioden för vila före inledandet av en flygtjänstperiod som börjar vid stationeringsorten ska vara minst lika lång som föregående tjänstgöringsperiod eller minst 12 timmar.

Tillämpning: Tiden för resa mellan bostad och platsen för incheckning ingår i de 12 timmarna.

Tjänstgöring före incheckning för flygtjänst ska ingå i flygtjänstperiod. Se dock LFS 2008:33 Beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell) § 12.

1.2 Minimiviloperioden före inledandet av en flygtjänstperiod som börjar på annan plats än stationeringsorten ska vara minst lika lång som föregående tjänstgöringsperiod eller minst 10 timmar. Då minimiviloperioden utnyttjas på annan plats än stationeringsorten, ska operatören möjliggöra 8 timmars sömn med vederbörlig hänsyn till resbehov och andra fysiologiska behov.

Tillämpning: Fysiologiska behov innefattar tid för att gå och lägga sig, stiga upp, duscha och äta frukost. Tiden för fysiologiska behov är minimum 30 minuter. Operatören ska ange den valda tiden för fysiologiska behov i OM-A kapitel 7. Exempel: Om tiden för fysiologiska behov är 30 minuter kan hotellet ligga högst 45 minuters transporttid (10 timmar – 8 timmars sömn – 30 minuter för fysiologiska behov = 90 minuter : 2 = 45 minuter) från flygplatsen.

Tjänstgöring före incheckning för flygtjänst ska ingå i flygtjänstperiod. Se dock LFS 2008:33 Beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell) § 12.

1.3 En operatör ska se till att effekterna på besättningsmedlemmarna av skillnaderna mellan olika tidszoner kompenseras med den ytterligare vila som myndigheten fastställer i enlighet med bestämmelserna i artikel 8.

Information: LFS 2008:33 reglerar tidzonseffekter i § 13 Påverkan av flygning mellan olika tidzoner.

1.4.1 Oavsett punkterna 1.1 och 1.2, och med iakttagande av bestämmelserna i artikel 8, får myndigheten bevilja möjlighet till reducerad vila.

Tillämpning: Reducerad vila tillämpas inte i Danmark, Norge och Sverige.

1.4.2 Varje operatör ska med stöd av operativ erfarenhet och med beaktande av andra relevanta faktorer, t.ex. aktuella vetenskapliga rön, visa myndigheten att dess begäran om möjlighet till reducerad vila innebär att samma säkerhetsnivå bibehålls.

2. Viloperioder

2.1 En operatör ska se till att den minimitid för vila som anges ovan periodiskt utökas till en veckoviloperiod på 36 timmar inklusive två lokala nätter, så att mer än 168 timmar aldrig förlöper mellan sluttidpunkten för en veckoviloperiod och starttidpunkten för den följande. Som ett undantag från punkt 1.9 i OPS 1.1095 får myndigheten besluta att den andra av de två lokala nätterna får börja kl. 20.00 om veckoviloperioden varar minst 40 timmar.

OPS 1.1115**Förlängning av flygtjänstperiod på grundval av viloperiod under flygning**

1. Med iakttagande av bestämmelserna i artikel 8 och under förutsättning att en operatör med stöd av operativ erfarenhet och med beaktande av andra relevanta faktorer, t.ex. aktuella vetenskapliga rön, visar myndigheten att dess begäran innebär att samma säkerhetsnivå bibehålls gäller följande:

Information: LFS 2008:33 reglerar detta i § 6 Paus under flygning.

1.1 Utökad besättning

Myndigheten ska fastställa kraven på utökad basflygbesättning för att flygtjänstperioden ska kunna förlängas utöver begränsningarna i OPS 1.1105 ovan.

1.2 Kabinpersonal

Myndigheten ska fastställa kraven på minimiviloperiod under flygningen för kabinbesättningsmedlem(-mar) när flygtjänstperioden överstiger begränsningarna enligt OPS 1.1105 ovan.

OPS 1.1120**Oförutsedda förhållanden under själva flygningen – befälhavarens skön**

1. Med beaktande av behovet av noggrann kontroll av dessa fall enligt nedan får de begränsningar för flygtjänst-, tjänstgörings- och viloperioder som anges i detta kapitel ändras, om oförutsedda förhållanden uppträder under själva flygningen. Denna inleds vid inställelsen. Dessa ändringar måste godkännas av befälhavaren efter samråd med alla övriga besättningsmedlemmar och måste under alla omständigheter stämma överens med följande:

Tillämpning: Befälhavarens skön får inte tillämpas mer än i undantagsfall och inte återkommande till/från en viss destination. Se även OPS 1.1105 pkt 4.

En procedur ska finnas i OM-A kapitel 7.2 som stöd för befälhavaren.

Med "oförutsedda förhållanden uppträder under själva flygningen. Denna inleds vid inställelsen" avses förseningar som sker efter incheckning.

Tillämpning av denna paragraf p.g.a. oförutsedda händelser under genomförandet av ett dagsprogram beslutas av befälhavaren – inte av OP eller besättningskontor. Samråd och beslut av befälhavaren sker efter dennes incheckning. Vid byte av befälhavare är det den befälhavare, som ska tjänstgöra under den eller de flygningar, där maximala begränsningar beräknas överskridas, som ska ta beslut om eventuell tillämpning av denna paragraf. Beslut behöver inte ske tidigare än före en flygning som kommer att innebära att maximala begränsningar kommer att överskridas för en eller flera av besättningsmedlemmarna.

Ett dagsprogram om t.ex. 5 timmar, som försenas med 2 timmar, medför inte att denna paragraf ska tillämpas. Det är först när den maximalt tillåtna flygtjänstperioden för den aktuella dagen riskerar att överskridas som denna paragraf kan tillämpas.

Samrådet dokumenteras lämpligen genom att samtliga besättningsmedlemmar, alternativt endast befälhavaren och kabinchefen, intygar att ett samråd skett genom att dessa signerar beslutet på driftfärdplanen eller annat dokument.

1.1 Den maximala flygtjänstperiod som anges i OPS 1.1105 punkt 1.3 ovan får inte förlängas med mer än två timmar om flygbesättningen inte har utökats. Om så är fallet får den maximala flygtjänstperioden förlängas med högst 3 timmar.

Tillämpning: Eftersom pkt 1.1 ovan refererar till 1.1105 pkt 1.3, där tiden anges till 13 timmar, blir den förlängda tiden för flygbesättningar högst 15 timmar (16 timmar vid utökad flygbesättning).

Pkt 1.1 ovan gäller även för kabinbesättningar. Efter en förlängning enligt pkt 1.1 får flygtjänstperioden för kabinbesättningar även utökas med skillnaden i inställetid mellan kabinpersonal och flygbesättning enligt OPS 1.1105 pkt 3.1.

Beräkningen av max flygtjänstperiod inklusive befälhavarens skön ska ske enligt följande princip:

A1. Om dagsprogrammet planerats utan förlängning: Utgå från incheckningstidpunkten och lägg till 13 timmar (även om dagsprogrammet är planerat kortare tid än 13 timmar).

A2. Reducera för antal sektorer enligt OPS 1.1105 pkt 1.4, med hänsyn till LFS 2008:33 § 20 (att fler än 6 sektorer begränsar FDP med 30 min per sektor) och WOCL enligt OPS 1.1105 pkt 1.5, påverkan av beredskapstjänst enligt LFS 2008:33 §§ 7-12 respektive paus på marken eller under flygning enligt LFS 2008:33 §§ 4-6.

A3a. Lägg till två timmar (alternativt tre timmar vid utökad flygbesättning) till resultatet i pkt A2.

A3b. För kabinbesättningar kan resultatet i pkt A3a utökas med den aktuella skillnaden i incheckningstid (maximalt 1 timme).

Vid beräkningen i A3a och A3b ska inte eventuell tid i WOCL (utöver tiden i pkt A2) reducera den maximala tiden. Dock ska befälhavaren vid sitt beslut ta hänsyn till påverkan av WOCL.

====

B1. Om dagsprogrammet planerats med förlängning. Utgå från incheckningstidpunkten och lägg till 14 timmar (även om förlängningen är mindre än 1 timme).

B2. Reducera för antal sektorer enligt OPS 1.1105 pkt 1.4 och WOCL enligt OPS 1.1105 pkt 1.5, påverkan av beredskapstjänst enligt LFS 2008:33 §§ 7-12 respektive paus på marken eller under flygning enligt LFS 2008:33 §§ 4-6.

B3. Vid en FDP med förlängning och incheckning 22.00 – 04.59 begränsas den beräknade tiden i pkt B2 till maximalt 11 tim 45 min.

B4a. Lägg till en timme (alternativt två timmar vid utökad flygbesättning) till resultatet i pkt B2 alternativt i pkt B3.

B4b. För kabinbesättningar kan resultatet i pkt B4a utökas med den aktuella skillnaden i incheckningstid (maximalt 1 timme).

Vid beräkningen i B4a och B4b ska inte eventuell tid i WOCL reducera den maximala tiden. Dock ska befälhavaren vid sitt beslut ta hänsyn till påverkan av WOCL.

1.1.1 Om oförutsedda förhållanden uppträder efter start inom den sista sektorn av en flygtjänstperiod och som medför att den tillåtna ökningen överskrider, får flygningen fortsättas till den planerade destinationen eller till destinationsalternativet.

Tillämpning: Begreppet "oförutsedda förhållanden efter start inom den sista sektorn" innebär att sista flygningen i ett dagsprogram, planerat eller oplanerat inte kan delas upp i två eller flera delsträckor.

1.1.2 Den viloperiod som följer efter flygtjänstperioden får under sådana omständigheter förkortas, men aldrig så att den understiger den minimiviloperiod som fastställs i punkt 1.2 i OPS 1.1110 i detta kapitel.

1.2 Om oförutsedda förhållanden som kan leda till allvarlig trötthet uppträder, ska befälhavaren efter samråd med de berörda besättningsmedlemmarna minska den faktiska flygtjänsttiden och/eller öka vilotiden i syfte att eliminera eventuell negativ inverkan på flygsäkerheten.

1.3 En operatör ska se till att

1.3.1 befälhavaren avlägger rapport till operatören varje gång en flygtjänstperiod förlängs eller en viloperiod förkortas enligt befälhavarens skön under själva flygningen, och att

Tillämpning: Befälhavaren ska lämna en rapport då en maximal flygtjänstperiod förlängts mer än 5 minuter.

1.3.2 ett exemplar av denna rapport, försett med operatörens kommentarer, tillställs myndigheten inom 28 dagar efter händelsen, när en flygtjänstperiod förlängs eller en viloperiod förkortas med mer än en timme.

Tillämpning: Samtliga förseningsrapporter, då en flygtjänstperiod förlängts mer än 5 minuter utöver maximal flygtjänstgöringsperiod, skickas till Transportstyrelsen för uppföljning. Är förlängningen högst en timme kan rapporten skickas utan operatörens kommentarer. Är förlängningen mer än en timme ska rapporten förses med operatörens kommentarer.

OPS 1.1125 Beredskapstjänst

1. Beredskapstjänst på flygplats

Tillämpning: Till skillnad mot beredskapstjänst i bostaden och på hotell kan beredskapstjänst på flygplats tilldelas utan förhandsanmälan.

1.1 En besättningsmedlem har beredskapstjänst på flygplats från och med inställelsen vid den normala inställelseplatsen till den anmälda beredskapsperiodens slut.

1.2 Beredskapstjänst på flygplats ska inräknas fullt ut i den ackumulerade tjänstgöringstiden.

Tillämpning: Notera skillnaden mot beredskapstjänst i bostaden och på hotell där tiden generellt räknas med 50 % (ref LFS 2008:33, 12 §).

1.3 Om beredskapstjänsten på flygplats omedelbart följs av flygtjänstgöring, ska förhållandet mellan denna beredskapstjänst på flygplats och den ålagda flygtjänsten fastställas av

myndigheten. I sådana fall ska beredskapstjänsten på flygplats läggas till den tjänstgöringsperiod som anges i punkterna 1.1 och 1.2 i OPS 1.1110 vid beräkningen av minimiviloperioden.

1.4 Om beredskapstjänsten på flygplats inte leder till att flygtjänst åläggs, ska den åtföljas av minst en viloperiod i enlighet med myndighetens bestämmelser.

1.5 Under beredskapstjänst på flygplats ska operatören ställa en tyst och bekväm plats, dit allmänheten inte har tillträde, till besättningsmedlemmens förfogande.

2. Övriga former av beredskapstjänst (inklusive beredskapstjänstgöring på hotell)

2.1 Alla övriga former av beredskapstjänst ska, med iakttagande av bestämmelserna i artikel 8, regleras av myndigheten med beaktande av följande:

Information: LFS 2008:33 reglerar detta i §§ 9 - 12 Beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell).

2.1.1 All verksamhet ska schemaläggas och/eller förhandsanmälas.

2.1.2 Tidpunkt för beredskapstjänstens början och slut ska fastställas och förhandsanmälas.

2.1.3 Längsta tid för beredskapstjänst på annan plats än en angiven inställelseplats ska fastställas.

2.1.4 Förhållandet mellan beredskapstjänst och flygtjänst som åläggs under beredskapstjänst ska fastställas med hänsyn till de viloutrymmen som är tillgängliga för besättningsmedlemmen och andra relevanta faktorer.

2.1.5 Det ska fastställas hur beredskapstjänst ska ingå i beräkningen av ackumulerad tjänstgöringstid.

OPS 1.1130 Måltider

För att försämringar av en besättningsmedlems prestationsförmåga ska undvikas, måste det ges möjlighet att inta en måltid, särskilt då flygtjänstperioden överstiger 6 timmar.

Tillämpning: Anvisningar ska finnas i OM-A kapitel 7.2 för schemaläggning av näringsintag på marken alternativt ombord. Detaljerna utformas genom samråd mellan operatören och företrädare för besättningsmedlemmarna.

OPS 1.1135 Journal över flygtjänst-, tjänstgörings- och viloperioder

1. En operatör ska se till att besättningsmedlemmarnas journal omfattar

- a) blocktider,
- b) starttidpunkt, varaktighet och sluttidpunkt för varje tjänstgörings- eller flygtjänstperiod,
- c) viloperioder och tjänstefria dagar,

och att den förs så att överensstämmelse med bestämmelserna i detta kapitel säkerställs. En kopia av journalen ska på begäran göras tillgänglig för besättningsmedlemmen.

2. Om den journal som operatören för enligt punkt 1 inte omfattar besättningsmedlemmens alla flygtjänst-, tjänstgörings- och viloperioder, ska den berörda besättningsmedlemmen föra en individuell journal över

- blocktider,
- starttidpunkt, varaktighet och sluttidpunkt för varje flygtjänst- och tjänstgöringsperiod, samt
- viloperioder och tjänstefria dagar.

3. En besättningsmedlem ska, innan han eller hon inleder en flygtjänstperiod, på begäran uppvisa sin journal för varje operatör som tar besättningsmedlemmens tjänster i anspråk.

Tillämpning: Då en besättningsmedlem omväxlande tjänstgör hos mer än en operatör, alternativt även tjänstgör hos ett marktjänstföretag, ska rutiner finnas i OM-A kapitel 7.2 för kommunikation mellan berörda operatörer och marktjänstföretag om besättningsmedlemmens arbete och vila hos respektive företag.

4. Journalerna ska bevaras minst 15 kalendermånader från och med den senaste relevanta anteckningen, eller längre tid om så krävs enligt nationell lagstiftning.

5. Operatörerna ska dessutom separat bevara samtliga rapporter från befälhavaren om förlängda flygtjänstperioder, förlängd flygtid och förkortade viloperioder under minst sex månader efter händelsen.

–o0o–

Bilaga 2 till Riktlinjer för flygarbetstidsregler avseende LFS 2008:33 Kompletterande flygarbetstidsregler

Gulmärkt text – riktlinjer fastställda 2011-09-23 och 2011-10-28

**Gulmärkt text med revisionsstreck i marginalen - reviderade
riktlinjer fastställda 2013-11-28 och 2014-02-03**

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter ska tillämpas av varje operatör som har ett svenskt drifttillstånd (AOC) i enlighet med förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III (EU-OPS) för kommersiella flygtransporter med flygplan, vid planering och beräkning av tid för flygtjänstgöring, tjänstgöring och vila för operatörens besättningsmedlemmar.

...

2 § Grundläggande bestämmelser till dessa föreskrifter finns i förordning (EEG) nr 3922/91 om harmonisering av tekniska krav och administrativa förfaranden inom området civil luftfart, bilaga III kapitel Q Begränsningar av flygtjänst- och tjänstgöringstiden samt krav på vila. Dessa föreskrifter ska tillämpas tillsammans med de grundläggande bestämmelserna.

Definitioner

3 § I dessa föreskrifter avses med

<i>ambulansflygning:</i>	akut sjuktransport (Emergency Medical Service, EMS) i samband med – flygning till ilastningsplats, – flygning av allvarligt sjuk eller skadad person med anhöriga och sjukvårdspersonal till en plats med akutvårdsmöjligheter, – flygning av sjukvårdspersonal med kompetens som krävs för att ge akut vård, – flygning av medicinsk utrustning, blod, organ och läkemedel för akutvård eller transplantation.
<i>besättningsmedlem:</i>	person, som av operatören utsetts att tjänstgöra ombord på luftfartyget under flygtid och som är flygbesättningsmedlem eller kabinbesättningsmedlem.
<i>flygbesättningsmedlem:</i>	besättningsmedlem med certifikat, som sköter tjänst av betydelse för ett luftfartygs handhavande under flygtid.
<i>incheckning för flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring:</i>	den tidpunkt då besättningsmedlemmen ska inställa sig på en angiven inställelseplats för att påbörja flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring.
<i>kabinbesättningsmedlem:</i>	en besättningsmedlem som utför uppgifter för passagerarnas säkerhet på uppdrag av operatören, men som inte är en flygbesättningsmedlem.

Ytterligare definitioner finns i kapitel Q, OPS 1.1095 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III.

Förlängning av flygtjänstperiod

Paus på marken

4 § För besättningsmedlemmar som under en paus på marken har tillgång till ett rum med säng ska den maximala dagliga flygtjänstperioden i enlighet med OPS 1.1105 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III belastas med 50 % av tiden för pausen.

5 § Om pausen i 4 § överstiger fyra timmar och pausens längd är fastställd vid dess början, ska tiden inte belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden.

Tillämpning: Paus på marken enligt 4 och 5 §§ belastar ackumulerad tjänstgöring med 100% och ingår även med 100% i underlaget för beräkning av efterföljande viloperiod.

Endast en incheckning per flygtjänstgöringsperiod – paus på marken är endast uppehåll i flygtjänsten.

Endast en paus per flygtjänstperiod kan tillämpas.

Paus under flygning

6 § För flygbesättningsmedlemmar som ingår i en utökad flygbesättning och för kabinbesättningsmedlemmar utöver den erforderliga minimibesättningen, vilka gör en paus i flygtjänsten ombord under minst en timme samt har tillgång till en uppehållsplats för paus ombord, ska den maximala dagliga flygtjänstperioden belastas med 50 % av tiden för pausen. Upphållsplatsen ska vara en besättningskabin (crew bunk), ett komfortabelt horisontellt arrangemang av passagerarsäten eller en komfortabel stol med justerbart ryggstöd. Stolarna får inte vara placerade i cockpit och ska vara avskärmade från passagerare.

Ytterligare bestämmelser finns i kapitel Q, OPS 1.1115, punkt 1 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III.

Tillämpning: Vid paus under flygning på marschhöjd kan antalet kabinbesättningsmedlemmar i aktiv tjänst reduceras till ett antal, som efter ansökan godkänts av Transportstyrelsen. Ansökan ska innehålla en riskanalys, som visar att säkerheten med reducerat antal kabinbesättningsmedlemmar i aktiv tjänst ligger på en acceptabel nivå. Vidare ska ansökan innehålla ett förslag till ändring av drifhandboken (Operations Manual) där det framgår hur förfarandet avses tillämpas.

Beredskapstjänst på flygplats

7 § Om beredskapstjänst på flygplats i enlighet med OPS 1.1125 punkt 1.3 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III omedelbart följs av flygtjänstgöring ska 100 % av beredskapstjänsten belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden.

8 § Om beredskapstjänst på flygplats i enlighet med OPS 1.1125 punkt 1.4 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III inte omedelbart övergår i flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring ska beredskapstjänsten åtföljas av minst en viloperiod i enlighet med OPS 1.1110 Viloperioder förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III.

Beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell)

Tillämpning: Operatören ska fastslå rutiner i OM-A (kapitel 7, enligt Tillägg 1 till OPS 1.1045) för de tillfällen då utkallelse sker och det därefter uppstår en försening före incheckning. Rutinerna kan skilja sig mellan olika operatörer beroende på tekniska lösningar för att kontakta besättningsmedlemmarna.

9 § Beredskapstjänst inklusive starttid och sluttid ska vara planlagd och/eller meddelas i förväg.

10 § Vid beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell) ska besättningsmedlemmen ha tillgång till säng på marken.

11 § Beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell) får inte överstiga 14 timmar.

12 § En besättningsmedlems beredskapstjänst utanför flygplats (inklusive på hotell) ska belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden och den ackumulerade tjänstgöringstiden med 50 % med följande tillägg:

1. Sker utkallelse till flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring, ska tiden fram till tidpunkten för inställelse för flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden och den ackumulerade tjänstgöringstiden med 50 %.

Tillämpning: Vid utkallelse under tiden 02.00 till 06.00 ska inte begränsningar enligt OPS 1.1105 punkt 1.5 om WOCL tillämpas före tidpunkten för inställelse till flygtjänst.

2. Om beredskapstjänsten föregås av en viloperiod, ska beredskapstjänstens första fyra timmar inte belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden och den ackumulerade tjänstgöringstiden. Sker utkallelse för tjänstgöring under denna tid, ska tiden från utkallelsen fram till tidpunkten för inställelse för flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden och den ackumulerade tjänstgöringstiden med 50 %.
3. Om utkallelse till flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring inte sker under tiden 22.00 till 06.00 ska tiden för beredskapstjänst under denna tidsperiod inte belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden och den ackumulerade tjänstgöringstiden.
4. Om utkallelse till flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring sker under tiden 06.00 till 22.00 och minst 5 timmar innan inställelse för flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring, ska tiden från och med tidpunkten för utkallelsen fram till tidpunkten för inställelse för flygtjänstgöring eller annan tjänstgöring inte belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden och den ackumulerade tjänstgöringstiden.

Ytterligare bestämmelser finns i kapitel Q, OPS 1.1105, OPS 1.1100, punkt 1.1 och OPS 1.1125, punkt 2 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III.

Påverkan av flygning mellan olika tidzoner

13 § Följande bestämmelser ska tillämpas för en flygtjänstperiod som avslutas på en ort med en lokal tid som har en tidzonskillnad på tre timmar eller mer jämfört med den ort där beräkning av tjänstgöring senast baserades på lokal tid:

1. När en viloperiod innehåller minst tre på varandra följande lokala nätter, ska beräkningen av efterföljande flygtjänstperioder, enligt OPS 1.1105 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III efter den sista av dessa nätter, baseras på den nya lokala tiden.

Tillämpning: På grund av individuella skillnader för tidzonsanpassning bör besättningsmedlem endast kontaktas om perioder av vakenhet är kända av operatören.

Vid planering av en öst-väst flygning från en plats med en tidzonskillnad om tre timmar eller mer med vila i minst tre lokala nätter, ska begränsningarna i OPS 1.1105 1.4, 1.5 och 2 (inklusive reduktion av max FDP för WOCL) tillämpas på sedvanligt sätt.

Lokal natt upphör tidigast 06.00 lokal tid.

Under viloperioden kan inga positioneringar eller marktransporter ske.

2. Om villkoret i punkt 1 inte är uppfyllt, ska efterföljande flygtjänstperioder beräknas enligt följande:
  - a) den maximala flygtjänstperioden för en flygbesättningsmedlem begränsas till 11 timmar och 30 minuter och för en kabinbesättningsmedlem till 12 timmar och 15 minuter.
  - b) för varje sektor räknat från den andra sektorn och därefter minskas tiden i a) med 30 minuter per sektor.

Tillämpning: Vid planering av en öst-väst flygning från en plats med en tidzonskillnad om tre timmar eller mer med mindre vila än tre lokala nätter, ska begränsningen i pkt 2 ovan till 11:30 och 12:15 tillämpas parallellt med en beräkning utgående från en 14-timmarsdag med begränsningarna i OPS 1.1105 1.5 och 2.7, vilket kan leda till följande mer restriktiva flygtjänstperioder (FDP):
- En FDP med eller utan förlängning, som till någon del infaller under WOCL 02:00 till 05:59, kan medföra en begränsning av FDP till högst 12 timmar (ref. OPS 1.1105 punkt 1.5).
- En FDP med förlängning, som påbörjas under perioden 22:00-04:59, begränsas till 11 timmar och 45 minuter (ref. OPS 1.1105 punkt 2.7).

3. Om en flygtjänstperiod i punkt 2 planeras att överstiga 4 timmar och 30 minuter, ska viloperioden närmast före denna flygtjänstperiod minst motsvara den i OPS 1.1110 Viloperioder punkt 1 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III, med tillägg av skillnaden i tidzoner från orten för föregående vila. Denna utökade viloperiod behöver inte vara längre än 15 timmar.
4. Vid återkomst till stationeringsorten ska besättningsmedlemmen tilldelas en viloperiod på minst 4,5 gånger tidzonskillnaden mellan stationeringsorten och orten med den största tidzonskillnaden där en viloperiod ägt rum. Därefter ska en minimitid för vila tilldelas enligt OPS 1.1110 punkt 2.1 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III.

Ytterligare bestämmelser som kan begränsa den maximala flygtjänstperioden finns i kapitel Q, OPS 1.1105 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III.

Tillämpning: Vid genomförandet av en öst-väst flygning (oavsett vila under tre lokala nätter eller mindre) med oförutsedda förseningar efter check-in och användning av befälhavarens skön, behöver ingen ytterligare reduktion av max FDP göras för WOCL. Däremot ska befälhavaren ta hänsyn till påverkan av WOCL vid sitt beslut om eventuellt överskridande av max FDP.

Vid oförutsedda förseningar efter check-in kan max FDP förlängas med maximalt 2 timmar (3 vid utökad flygbesättning), varvid reglerna för befälhavarens skön i OPS 1.1120 ska tillämpas.

Enpilotverksamhet

14 § Vid enpilotverksamhet ska den maximala dagliga flygtjänstperioden, inklusive annan tjänstgöring, beredskapstjänst och föregående tjänstgöring, beräknas enligt OPS 1.1105 med undantag för punkt 1.1 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III, samt med undantag för 15 och 16 §§ nedan.

15 § Vid flygtjänstgöring inom enpilotverksamhet ska den maximala dagliga flygtjänstperioden minska med 3 timmar.

16 § För en flygbesättningsmedlem som skiftar från enpilotverksamhet till flerpilotverksamhet inom en flygtjänstperiod kan minskningen i 15 § ovan begränsas till 1 timme.

Ambulansflygning (EMS)

17 § Vid ambulansflygning ska den maximala dagliga flygtjänstperioden beräknas enligt OPS 1.1105, med undantag för punkt 1.1 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III och med undantag för 18 § nedan.

18 § I samband med ambulansflygningar får den maximala dagliga flygtjänstperioden enligt OPS 1.1105 pkt 1.3 förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III förlängas med 2 timmar. Förlängningen får kombineras med övriga förlängningar enligt OPS 1.1105. Förlängningen med 2 timmar får inte kombineras med någon annan flygtjänstgöring efteråt.

Besättningstransport

19 § All form av transport av besättningsmedlemmar från stationeringsorten till en flygplats där flygtjänstgöringen ska påbörjas ska räknas som positionering och belasta den maximala dagliga flygtjänstperioden och den ackumulerade tjänstgöringstiden med 100 %.

Reduktion av maximal daglig flygtjänstperiod

20 § I förordning (EEG) nr 3922/91 bilaga III OPS 1.1105 pkt 1.4 föreskrivs att den maximala dagliga flygtjänstperioden ska minska med 30 minuter för varje sektor från och med den tredje sektorn. Bestämmelsen om att den maximala minskningen ska begränsas till 2 timmar ska inte tillämpas förutom för rundflygverksamhet enligt VFR-reglerna.

—o0o—

Bilaga 3 till Riktlinjer för flygarbetstid

avseende EU-OPS kapitel Q

**Report of the Air Safety Committee Meeting on EU-OPS
Brussels 24 October 2008**

---

3. Questions related to the interpretation and implementation of Regulation 3922/1991

3.4. OPS 1.105, 3.1. – Difference in reporting time for cabin crew and extensions. The Commission clarified that it is possible to add the FDP extension of cabin crew to the other extensions, but only by the actual difference in reporting time between cabin crew and flight crew. Therefore, the maximum FDP for cabin crew could be 13h (basic) + 1h (normal extension twice a week) + up to 1h (cabin crew extension) = 15h.

Bilaga 4 till Riktlinjer för flygarbetstid

avseende EU-OPS kapitel Q

5. Clarification of OPS 1.1105 Maximum daily flight duty period (FDP)

Question raised by Sweden: *OPS 1.1105 2.6 Extensions:*

“Where an FDP is planned to use an extension pre and post flight minimum rest is increased by two hours or post flight rest only is increased by four hours. Where the extensions are used for consecutive FDPs the pre and post rest between the two operations shall run consecutively.”

We have read this rule as that the minimum rest for consecutive FDPs shall be increased as:

- + 2 hours before the extended FDP number 1
- + 2 hours after the extended FDP number 1
- + 2 hours before the extended FDP number 2
- + 2 hours after the extended FDP number 2

Is our understanding of the rule correct?

Answer:

The aim of the second sentence of OPS 1.1105 2.6 is to ensure that the increased post flight minimum rest of the first extended FDP and the increased pre flight minimum rest of the second extended FDP are not counted simultaneously but are added. As a consequence, the

pre and post flight minimum rest in case of consecutive extended FDP can be arranged as follows:

<i>Minimum rest +2 hours</i>	<i>Extended FDP 1</i>	<i>Minimum rest +2 hours</i>	<i>+2 hours of additional rest</i>	<i>Extended FDP 2</i>	<i>Minimum rest +2 hours</i>
------------------------------	-----------------------	------------------------------	------------------------------------	-----------------------	------------------------------

Or

<i>Minimum rest</i>	<i>Extended FDP 1</i>	<i>Minimum rest + 4 hours</i>	<i>+2 hours of additional rest</i>	<i>Extended FDP 2</i>	<i>Minimum rest +2 hours</i>
---------------------	-----------------------	-------------------------------	------------------------------------	-----------------------	------------------------------

Riktlinjer Kapitel Q – Bilaga 5: Maximal daglig FDP utan förlängning sid 1 (4)

FDP start	1–2 sektorer	3 sektorer	4 sektorer	5 sektorer	6 sektorer
06:00–13:04	13 tim 00 min	12 tim 30 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:05–13:09	12 tim 58 min	12 tim 30 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:10–13:14	12 tim 56 min	12 tim 30 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:15–13:19	12 tim 55 min	12 tim 30 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:20–13:24	12 tim 53 min	12 tim 30 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:25–13:29	12 tim 51 min	12 tim 30 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:30–13:34	12 tim 50 min	12 tim 30 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:35–13:39	12 tim 48 min	12 tim 28 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:40–13:44	12 tim 46 min	12 tim 26 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:45–13:49	12 tim 45 min	12 tim 25 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:50–13:54	12 tim 43 min	12 tim 23 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
13:55–13:59	12 tim 41 min	12 tim 21 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:00–14:04	12 tim 40 min	12 tim 20 min	12 tim 00 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:05–14:09	12 tim 38 min	12 tim 18 min	11 tim 58 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:10–14:14	12 tim 36 min	12 tim 16 min	11 tim 56 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:15–14:19	12 tim 35 min	12 tim 15 min	11 tim 55 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:20–14:24	12 tim 33 min	12 tim 13 min	11 tim 53 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:25–14:29	12 tim 31 min	12 tim 11 min	11 tim 51 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:30–14:34	12 tim 30 min	12 tim 10 min	11 tim 50 min	11 tim 30 min	11 tim 00 min
14:35–14:39	12 tim 28 min	12 tim 08 min	11 tim 48 min	11 tim 28 min	11 tim 00 min
14:40–14:44	12 tim 26 min	12 tim 06 min	11 tim 46 min	11 tim 26 min	11 tim 00 min
14:45–14:49	12 tim 25 min	12 tim 05 min	11 tim 45 min	11 tim 25 min	11 tim 00 min
14:50–14:54	12 tim 23 min	12 tim 03 min	11 tim 43 min	11 tim 23 min	11 tim 00 min
14:55–14:59	12 tim 21 min	12 tim 01 min	11 tim 41 min	11 tim 21 min	11 tim 00 min
15:00–15:04	12 tim 20 min	12 tim 00 min	11 tim 40 min	11 tim 20 min	11 tim 00 min
15:05–15:09	12 tim 18 min	11 tim 58 min	11 tim 38 min	11 tim 18 min	10 tim 58 min
15:10–15:14	12 tim 16 min	11 tim 56 min	11 tim 36 min	11 tim 16 min	10 tim 56 min
15:15–15:19	12 tim 15 min	11 tim 55 min	11 tim 35 min	11 tim 15 min	10 tim 55 min
15:20–15:24	12 tim 13 min	11 tim 53 min	11 tim 33 min	11 tim 13 min	10 tim 53 min
15:25–15:29	12 tim 11 min	11 tim 51 min	11 tim 31 min	11 tim 11 min	10 tim 51 min
15:30–15:34	12 tim 10 min	11 tim 50 min	11 tim 30 min	11 tim 10 min	10 tim 50 min
15:35–15:39	12 tim 08 min	11 tim 48 min	11 tim 28 min	11 tim 08 min	10 tim 48 min
15:40–15:44	12 tim 06 min	11 tim 46 min	11 tim 26 min	11 tim 06 min	10 tim 46 min
15:45–15:49	12 tim 05 min	11 tim 45 min	11 tim 25 min	11 tim 05 min	10 tim 45 min
15:50–15:54	12 tim 03 min	11 tim 43 min	11 tim 23 min	11 tim 03 min	10 tim 43 min
15:55–15:59	12 tim 01 min	11 tim 41 min	11 tim 21 min	11 tim 01 min	10 tim 41 min

Bilaga 5: Maximal daglig FDP utan förlängning sid 2 (4)

FDP start	1–2 sektorer	3 sektorer	4 sektorer	5 sektorer	6 sektorer
16:00–16:04	12 tim 00 min	11 tim 40 min	11 tim 20 min	11 tim 00 min	10 tim 40 min
16:05–16:09	11 tim 58 min	11 tim 38 min	11 tim 18 min	10 tim 58 min	10 tim 38 min
16:10–16:14	11 tim 56 min	11 tim 36 min	11 tim 16 min	10 tim 56 min	10 tim 36 min
16:15–16:19	11 tim 55 min	11 tim 35 min	11 tim 15 min	10 tim 55 min	10 tim 35 min
16:20–16:24	11 tim 53 min	11 tim 33 min	11 tim 13 min	10 tim 53 min	10 tim 33 min
16:25–16:29	11 tim 51 min	11 tim 31 min	11 tim 11 min	10 tim 51 min	10 tim 31 min
16:30–16:34	11 tim 50 min	11 tim 30 min	11 tim 10 min	10 tim 50 min	10 tim 30 min
16:35–16:39	11 tim 48 min	11 tim 28 min	11 tim 08 min	10 tim 48 min	10 tim 28 min
16:40–16:44	11 tim 46 min	11 tim 26 min	11 tim 06 min	10 tim 46 min	10 tim 26 min
16:45–16:49	11 tim 45 min	11 tim 25 min	11 tim 05 min	10 tim 45 min	10 tim 25 min
16:50–16:54	11 tim 43 min	11 tim 23 min	11 tim 03 min	10 tim 43 min	10 tim 23 min
16:55–16:59	11 tim 41 min	11 tim 21 min	11 tim 01 min	10 tim 41 min	10 tim 21 min
17:00–17:04	11 tim 40 min	11 tim 20 min	11 tim 00 min	10 tim 40 min	10 tim 20 min
17:05–17:09	11 tim 38 min	11 tim 18 min	10 tim 58 min	10 tim 38 min	10 tim 18 min
17:10–17:14	11 tim 36 min	11 tim 16 min	10 tim 56 min	10 tim 36 min	10 tim 16 min
17:15–17:19	11 tim 35 min	11 tim 15 min	10 tim 55 min	10 tim 35 min	10 tim 15 min
17:20–17:24	11 tim 33 min	11 tim 13 min	10 tim 53 min	10 tim 33 min	10 tim 13 min
17:25–17:29	11 tim 31 min	11 tim 11 min	10 tim 51 min	10 tim 31 min	10 tim 11 min
17:30–17:34	11 tim 30 min	11 tim 10 min	10 tim 50 min	10 tim 30 min	10 tim 10 min
17:35–17:39	11 tim 28 min	11 tim 08 min	10 tim 48 min	10 tim 28 min	10 tim 08 min
17:40–17:44	11 tim 26 min	11 tim 06 min	10 tim 46 min	10 tim 26 min	10 tim 06 min
17:45–17:49	11 tim 25 min	11 tim 05 min	10 tim 45 min	10 tim 25 min	10 tim 05 min
17:50–17:54	11 tim 23 min	11 tim 03 min	10 tim 43 min	10 tim 23 min	10 tim 03 min
17:55–17:59	11 tim 21 min	11 tim 01 min	10 tim 41 min	10 tim 21 min	10 tim 01 min
18:00–18:04	11 tim 20 min	11 tim 00 min	10 tim 40 min	10 tim 20 min	10 tim 00 min
18:05–18:09	11 tim 18 min	10 tim 58 min	10 tim 38 min	10 tim 18 min	09 tim 58 min
18:10–18:14	11 tim 16 min	10 tim 56 min	10 tim 36 min	10 tim 16 min	09 tim 56 min
18:15–18:19	11 tim 15 min	10 tim 55 min	10 tim 35 min	10 tim 15 min	09 tim 55 min
18:20–18:24	11 tim 13 min	10 tim 53 min	10 tim 33 min	10 tim 13 min	09 tim 53 min
18:25–18:29	11 tim 11 min	10 tim 51 min	10 tim 31 min	10 tim 11 min	09 tim 51 min
18:30–18:34	11 tim 10 min	10 tim 50 min	10 tim 30 min	10 tim 10 min	09 tim 50 min
18:35–18:39	11 tim 08 min	10 tim 48 min	10 tim 28 min	10 tim 08 min	09 tim 48 min
18:40–18:44	11 tim 06 min	10 tim 46 min	10 tim 26 min	10 tim 06 min	09 tim 46 min
18:45–18:49	11 tim 05 min	10 tim 45 min	10 tim 25 min	10 tim 05 min	09 tim 45 min
18:50–18:54	11 tim 03 min	10 tim 43 min	10 tim 23 min	10 tim 03 min	09 tim 43 min
18:55–18:59	11 tim 01 min	10 tim 41 min	10 tim 21 min	10 tim 01 min	09 tim 41 min

Bilaga 5: Maximal daglig FDP utan förlängning sid 3 (4)

FDP start	1–2 sektorer	3 sektorer	4 sektorer	5 sektorer	6 sektorer
19:00–19:04	11 tim 00 min	10 tim 40 min	10 tim 20 min	10 tim 00 min	09 tim 40 min
19:05–19:09	11 tim 00 min	10 tim 38 min	10 tim 18 min	09 tim 58 min	09 tim 38 min
19:10–19:14	11 tim 00 min	10 tim 36 min	10 tim 16 min	09 tim 56 min	09 tim 36 min
19:15–19:19	11 tim 00 min	10 tim 35 min	10 tim 15 min	09 tim 55 min	09 tim 35 min
19:20–19:24	11 tim 00 min	10 tim 33 min	10 tim 13 min	09 tim 53 min	09 tim 33 min
19:25–19:29	11 tim 00 min	10 tim 31 min	10 tim 11 min	09 tim 51 min	09 tim 31 min
19:30–19:34	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 10 min	09 tim 50 min	09 tim 30 min
19:35–19:39	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 08 min	09 tim 48 min	09 tim 28 min
19:40–19:44	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 06 min	09 tim 46 min	09 tim 26 min
19:45–19:49	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 05 min	09 tim 45 min	09 tim 25 min
19:50–19:54	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 03 min	09 tim 43 min	09 tim 23 min
19:55–19:59	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 01 min	09 tim 41 min	09 tim 21 min
20:00–20:04	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 40 min	09 tim 20 min
20:05–20:09	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 38 min	09 tim 18 min
20:10–20:14	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 36 min	09 tim 16 min
20:15–20:19	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 35 min	09 tim 15 min
20:20–20:24	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 33 min	09 tim 13 min
20:25–20:29	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 31 min	09 tim 11 min
20:30–20:34	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 30 min	09 tim 10 min
20:35–20:39	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 30 min	09 tim 08 min
20:40–20:44	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 30 min	09 tim 06 min
20:45–20:49	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 30 min	09 tim 05 min
20:50–20:54	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 30 min	09 tim 03 min
20:55–20:59	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 30 min	09 tim 01 min
21:00–03:59	11 tim 00 min	10 tim 30 min	10 tim 00 min	09 tim 30 min	09 tim 00 min
04:00–04:04	11 tim 03 min	10 tim 33 min	10 tim 03 min	09 tim 33 min	09 tim 03 min
04:05–04:09	11 tim 08 min	10 tim 38 min	10 tim 08 min	09 tim 38 min	09 tim 08 min
04:10–04:14	11 tim 13 min	10 tim 43 min	10 tim 13 min	09 tim 43 min	09 tim 13 min
04:15–04:19	11 tim 18 min	10 tim 48 min	10 tim 18 min	09 tim 48 min	09 tim 18 min
04:20–04:24	11 tim 23 min	10 tim 53 min	10 tim 23 min	09 tim 53 min	09 tim 23 min
04:25–04:29	11 tim 28 min	10 tim 58 min	10 tim 28 min	09 tim 58 min	09 tim 28 min
04:30–04:34	11 tim 33 min	11 tim 03 min	10 tim 33 min	10 tim 03 min	09 tim 33 min
04:35–04:39	11 tim 38 min	11 tim 08 min	10 tim 38 min	10 tim 08 min	09 tim 38 min
04:40–04:44	11 tim 43 min	11 tim 13 min	10 tim 43 min	10 tim 13 min	09 tim 43 min
04:45–04:49	11 tim 48 min	11 tim 18 min	10 tim 48 min	10 tim 18 min	09 tim 48 min
04:50–04:54	11 tim 53 min	11 tim 23 min	10 tim 53 min	10 tim 23 min	09 tim 53 min
04:55–04:59	11 tim 58 min	11 tim 28 min	10 tim 58 min	10 tim 28 min	09 tim 58 min

Bilaga 5: Maximal daglig FDP utan förlängning sid 4 (4)

FDP start	1–2 sektorer	3 sektorer	4 sektorer	5 sektorer	6 sektorer
05:00–05:04	12 tim 03 min	11 tim 33 min	11 tim 03 min	10 tim 33 min	10 tim 03 min
05:05–05:09	12 tim 08 min	11 tim 38 min	11 tim 08 min	10 tim 38 min	10 tim 08 min
05:10–05:14	12 tim 13 min	11 tim 43 min	11 tim 13 min	10 tim 43 min	10 tim 13 min
05:15–05:19	12 tim 18 min	11 tim 48 min	11 tim 18 min	10 tim 48 min	10 tim 18 min
05:20–05:24	12 tim 23 min	11 tim 53 min	11 tim 23 min	10 tim 53 min	10 tim 23 min
05:25–05:29	12 tim 28 min	11 tim 58 min	11 tim 28 min	10 tim 58 min	10 tim 28 min
05:30–05:34	12 tim 33 min	12 tim 03 min	11 tim 33 min	11 tim 03 min	10 tim 33 min
05:35–05:39	12 tim 38 min	12 tim 08 min	11 tim 38 min	11 tim 08 min	10 tim 38 min
05:40–05:44	12 tim 43 min	12 tim 13 min	11 tim 43 min	11 tim 13 min	10 tim 43 min
05:45–05:49	12 tim 48 min	12 tim 18 min	11 tim 48 min	11 tim 18 min	10 tim 48 min
05:50–05:54	12 tim 53 min	12 tim 23 min	11 tim 53 min	11 tim 23 min	10 tim 53 min
05:55–05:59	12 tim 58 min	12 tim 28 min	11 tim 58 min	11 tim 28 min	10 tim 58 min

Bilaga 5: Maximal daglig FDP med förlängning sid 1 (3)

FDP start	1–2 sektorer	3 sektorer	4 sektorer	5 sektorer	6 sektorer
06:00–12:04	14 tim 00 min	13 tim 30 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:05–12:09	13 tim 58 min	13 tim 30 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:10–12:14	13 tim 56 min	13 tim 30 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:15–12:19	13 tim 55 min	13 tim 30 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:20–12:24	13 tim 53 min	13 tim 30 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:25–12:29	13 tim 51 min	13 tim 30 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:30–12:34	13 tim 50 min	13 tim 30 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:35–12:39	13 tim 48 min	13 tim 28 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:40–12:44	13 tim 46 min	13 tim 26 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:45–12:49	13 tim 45 min	13 tim 25 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:50–12:54	13 tim 43 min	13 tim 23 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
12:55–12:59	13 tim 41 min	13 tim 21 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
13:00–13:04	13 tim 40 min	13 tim 20 min	13 tim 00 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
13:05–13:09	13 tim 38 min	13 tim 18 min	12 tim 58 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
13:10–13:14	13 tim 36 min	13 tim 16 min	12 tim 56 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
13:15–13:19	13 tim 35 min	13 tim 15 min	12 tim 55 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
13:20–13:24	13 tim 33 min	13 tim 13 min	12 tim 53 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
13:25–13:29	13 tim 31 min	13 tim 11 min	12 tim 51 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet
13:30–13:34	13 tim 30 min	13 tim 10 min	12 tim 50 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
13:35–13:39	13 tim 28 min	13 tim 08 min	12 tim 48 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
13:40–13:44	13 tim 26 min	13 tim 06 min	12 tim 46 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
13:45–13:49	13 tim 25 min	13 tim 05 min	12 tim 45 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
13:50–13:54	13 tim 23 min	13 tim 03 min	12 tim 43 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
13:55–13:59	13 tim 21 min	13 tim 01 min	12 tim 41 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:00–14:04	13 tim 20 min	13 tim 00 min	12 tim 40 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:05–14:09	13 tim 18 min	12 tim 58 min	12 tim 38 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:10–14:14	13 tim 16 min	12 tim 56 min	12 tim 36 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:15–14:19	13 tim 15 min	12 tim 55 min	12 tim 35 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:20–14:24	13 tim 13 min	12 tim 53 min	12 tim 33 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:25–14:29	13 tim 11 min	12 tim 51 min	12 tim 31 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:30–14:34	13 tim 10 min	12 tim 50 min	12 tim 30 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:35–14:39	13 tim 08 min	12 tim 48 min	12 tim 28 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:40–14:44	13 tim 06 min	12 tim 46 min	12 tim 26 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:45–14:49	13 tim 05 min	12 tim 45 min	12 tim 25 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:50–14:54	13 tim 03 min	12 tim 43 min	12 tim 23 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
14:55–14:59	13 tim 01 min	12 tim 41 min	12 tim 21 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet

Bilaga 5: Maximal daglig FDP med förlängning sid 2 (3)

FDP start	1–2 sektorer	3 sektorer	4 sektorer	5 sektorer	6 sektorer
15:00–15:04	13 tim 00 min	12 tim 40 min	12 tim 20 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:05–15:09	12 tim 58 min	12 tim 38 min	12 tim 18 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:10–15:14	12 tim 56 min	12 tim 36 min	12 tim 16 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:15–15:19	12 tim 55 min	12 tim 35 min	12 tim 15 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:20–15:24	12 tim 53 min	12 tim 33 min	12 tim 13 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:25–15:29	12 tim 51 min	12 tim 31 min	12 tim 11 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:30–15:34	12 tim 50 min	Ej tillåtet	12 tim 10 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:35–15:39	12 tim 48 min	Ej tillåtet	12 tim 08 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:40–15:44	12 tim 46 min	Ej tillåtet	12 tim 06 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:45–15:49	12 tim 45 min	Ej tillåtet	12 tim 05 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:50–15:54	12 tim 43 min	Ej tillåtet	12 tim 03 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
15:55–15:59	12 tim 41 min	Ej tillåtet	12 tim 01 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:00–16:04	12 tim 40 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:05–16:09	12 tim 38 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:10–16:14	12 tim 36 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:15–16:19	12 tim 35 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:20–16:24	12 tim 33 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:25–16:29	12 tim 31 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:30–16:34	12 tim 30 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:35–16:39	12 tim 28 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:40–16:44	12 tim 26 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:45–16:49	12 tim 25 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:50–16:54	12 tim 23 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
16:55–16:59	12 tim 21 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:00–17:04	12 tim 20 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:05–17:09	12 tim 18 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:10–17:14	12 tim 16 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:15–17:19	12 tim 15 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:20–17:24	12 tim 13 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:25–17:29	12 tim 11 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:30–17:34	12 tim 10 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:35–17:39	12 tim 08 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:40–17:44	12 tim 06 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:45–17:49	12 tim 05 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:50–17:54	12 tim 03 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
17:55–17:59	12 tim 01 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
18:00–21:59	12 tim 00 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet

Bilaga 5: Maximal daglig FDP med förlängning sid 3 (3)

FDP start	1–2 sektorer	3 sektorer	4 sektorer	5 sektorer	6 sektorer
22:00–03:59	11 tim 45 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:00–04:04	11 tim 45 min	11 tim 33 min	11 tim 03 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:05–04:09	11 tim 45 min	11 tim 38 min	11 tim 08 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:10–04:14	11 tim 45 min	11 tim 43 min	11 tim 13 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:15–04:19	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 18 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:20–04:24	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 23 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:25–04:29	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 28 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:30–04:34	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 33 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:35–04:39	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 38 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:40–04:44	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 43 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:45–04:49	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 45 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:50–04:54	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 45 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
04:55–04:59	11 tim 45 min	11 tim 45 min	11 tim 45 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:00–05:04	13 tim 03 min	12 tim 33 min	12 tim 03 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:05–05:09	13 tim 08 min	12 tim 38 min	12 tim 08 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:10–05:14	13 tim 13 min	12 tim 43 min	12 tim 13 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:15–05:19	13 tim 18 min	12 tim 48 min	12 tim 18 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:20–05:24	13 tim 23 min	12 tim 53 min	12 tim 23 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:25–05:29	13 tim 28 min	12 tim 58 min	12 tim 28 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:30–05:34	13 tim 33 min	13 tim 03 min	12 tim 33 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:35–05:39	13 tim 38 min	13 tim 08 min	12 tim 38 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:40–05:44	13 tim 43 min	13 tim 13 min	12 tim 43 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:45–05:49	13 tim 48 min	13 tim 18 min	12 tim 48 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:50–05:54	13 tim 53 min	13 tim 23 min	12 tim 53 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet
05:55–05:59	13 tim 58 min	13 tim 28 min	12 tim 58 min	Ej tillåtet	Ej tillåtet

FDP markerad med **gul färg** är resultatet av begränsningen i OPS 1.1105 pkt 2.7

Lag (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget

Utfärdad: 2005-06-02

Ändrad: t.o.m. SFS 2013:613

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om årsarbetstiden och om lediga dagar på stationeringsorten för flygpersonal inom civilflyget.

I övrigt gäller bestämmelserna i arbetstidslagen (1982:673) för sådan personal.

Definitioner

2 § I denna lag avses med

flygpersonal inom civilflyget: besättningsmedlemmar som på grund av anställning tjänstgör ombord på ett civilt luftfartyg,

blocktid: tiden från det att ett luftfartyg lämnar sin parkeringsplats för att lyfta till dess att det står still på anvisad parkeringsplats och alla motorer står stilla,

beredskapstjänst: tid under vilken besättningsmedlemmen är skyldig att hålla sig beredd att med kort varsel infinna sig på plats för flygtjänstgöring,

stationeringsort: den ort där besättningsmedlemmen vanligtvis börjar och avslutar en tjänstgöringsperiod eller serie av tjänstgöringsperioder och där arbetsgivaren under normala förhållanden inte ansvarar för inkvartering av besättningsmedlemmen,

ledig dag: en period om tjugofyra timmar från klockan 00.00 till 24.00 på stationeringsorten utan tjänstgöring eller beredskapstjänst,

flygarbetstidsdirektivet: rådets direktiv 2000/79/EG av den 27 november 2000 om genomförande av det europeiska avtal om arbetstidens förläggning för flygpersonal inom civilflyget som har ingåtts mellan Association of European Airlines (AEA), Europeiska transportarbetarfederationen (ETF), European Cockpit Association (ECA), European Regions Airline Association (ERA) och International Air Carrier Association (IACA).

Avvikelser genom avtal

3 § Genom kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation får avvikelser göras från 4 och 5 §§. En arbetsgivare, som är bunden av sådant kollektivavtal får tillämpa avtalet även på en arbetstagare som inte är medlem av den avtalslutande arbetstagarorganisationen, under förutsättning att arbetstagaren sysselsätts i arbete som avses med avtalet och inte omfattas av annat tillämpligt kollektivavtal.

Avvikelser enligt första stycket får göras endast under förutsättning att de inte innebär att mindre fördelaktiga villkor skall tillämpas för arbetstagarna än som följer av flygarbetstidsdirektivet. Ett avtal är ogiltigt i den utsträckning det innebär att mindre förmånliga villkor skall tillämpas för arbetstagarna än som följer av direktivet.

Begränsning av årsarbetstiden

4 § Den sammanlagda arbetstiden inklusive viss beredskapstjänst får uppgå till högst 2 000 timmar under ett år. Av denna tid får högst 900 timmar utgöras av blocktid.

Årsarbetstiden inklusive beredskapstjänst skall så långt det är möjligt spridas jämnt över det år under vilket årsarbetstiden beräknas.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur beredskapstjänst skall beaktas vid beräkningen av årsarbetstiden.

Ledighet på stationeringsorten

5 § En besättningsmedlem har på stationeringsorten rätt till minst sju lediga dagar per kalendermånad och minst 96 lediga dagar per kalenderår. Dessa lediga dagar skall av arbetsgivaren meddelas i förväg och kan innefatta de viloperioder som följer av lag eller avtal.

Första stycket skall inte påverka rätten till årlig betald semester enligt semesterlagen (1977:480) eller avtal.

Tillsyn

6 § Transportstyrelsen ska se till att denna lag följs och har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

För att utöva tillsynen har Transportstyrelsen rätt att komma in på arbetsställena.

Polisen ska därvid lämna den handräckning som behövs. *Lag (2010:1571).*

7 § /Upphör att gälla U:2014-07-01/ Transportstyrelsen får meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag ska följas. Förelägganden och förbud får förenas med vite. *Lag (2010:1571).*

7 § /Träder i kraft I:2014-07-01/ Transportstyrelsen får meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag ska följas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite. Ett sådant föreläggande eller förbud får riktas även mot staten som arbetsgivare. *Lag (2013:613).*

Överklagande

8 § Transportstyrelsens beslut enligt 7 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Transportstyrelsen får förordna att dess beslut ska gälla omedelbart. *Lag (2010:1571).*

Påföljder m.m.

9 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den arbetsgivare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett föreläggande eller ett förbud som har meddelats med stöd av 7 §. Detta gäller dock inte om föreläggandet eller förbudet har förenats med vite.

10 § /Upphör att gälla U:2014-07-01/ Till böter döms en arbetsgivare som uppsåtligen eller av oaktsamhet har, utan att avvikelser har gjorts enligt 3 §, anlitat en arbetstagare i strid mot 4 §.

10 § /Träder i kraft I:2014-07-01/ Om en arbetsgivare har överträtt 4 § utan att ha stöd i kollektivavtal enligt 3 §, ska en sanktionsavgift tas ut. Avgiften ska tas ut även om överträdelsen inte skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Avgiften utgör för varje timme otillåten arbetstid och för varje arbetstagare som har anlitats i strid mot 4 §, en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde vid den tidpunkt då överträdelsen skedde. Avgiften tillfaller staten. *Lag (2013:613).*

10 a § /Träder i kraft I:2014-07-01/ Någon sanktionsavgift ska inte tas ut för en gärning som omfattas av ett föreläggande eller förbud enligt 7 §. *Lag (2013:613).*

10 b § /Träder i kraft I:2014-07-01/ Sanktionsavgiften ska tas ut av den fysiska eller juridiska person som drev den verksamhet där överträdelsen skedde. Avgiften får sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut avgiften. *Lag (2013:613).*

10 c § /Träder i kraft I:2014-07-01/ Transportstyrelsen prövar genom avgiftsföreläggande frågor om sanktionsavgifter. Avgiftsföreläggande innebär att den som bedöms vara ansvarig enligt 10 b § för en överträdelse föreläggs att godkänna avgiften omedelbart eller inom viss tid. När föreläggandet har godkänts, gäller det som domstols lagakraftvunna avgörande om att avgift ska tas ut. Ett godkännande som görs efter det att den tid som angetts i föreläggandet har gått ut är dock utan verkan. Om avgiftsföreläggandet inte har godkänts inom utsatt tid, får Transportstyrelsen ansöka hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets avgiftsföreläggandet har utfärdats, om att avgift ska tas ut. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. *Lag (2013:613).*

10 d § /Träder i kraft I:2014-07-01/ En sanktionsavgift får tas ut bara om ansökan har delgetts den som avgiftsföreläggandet riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

Ett beslut om att avgift ska tas ut ska genast sändas till länsstyrelsen. Avgiften ska betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vunnit laga kraft. En upplysning om detta ska tas in i beslutet.

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i andra stycket, ska dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgiften ska lämnas för indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

En beslutad avgift bortfaller om verkställighet inte har skett inom fem år från det att avgörandet vunnit laga kraft. *Lag (2013:613).*

11 § En arbetsgivare som tillämpar sådana bestämmelser i ett kollektivavtal som strider mot 3 § andra stycket skall betala skadestånd för den förlust som uppkommer och för den kränkning som har skett.

Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.

12 § För en arbetsgivare som inte fullgör sina förpliktelser enligt kollektivavtal som avses i 3 §, gäller vad som föreskrivs i avtalet eller i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn enligt denna lag. *Lag (2010:1571).*

Övergångsbestämmelser

2008:300

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 8 § i sin äldre lydelse.

2010:1571

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011. Vid tillämpning av 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska Transportstyrelsen vara den enskildes motpart.

2013:613

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.